

Lutki

za kublarki a kublarjow

2022 | 2

Námjetu za zaběru z basnju »W lěču rady wonka smy« wot Bianki Wjeńcyneje

Předčitajče džěćom baseń. Při druhim abo wospjetnym čitanju móžeće džěćom po kóždej štučce prašenja stajeć. Při tym hladaja džěći cyły čas na plakat z wobrazom.

<p>We basenku w zahrodźe wjesołe je kupanje. Płuwać a też nurić so, pokaźće, štó móže to!</p>	<p>→ Pokazajće basenk! Hdze jón na wobrazu namakamy? Nalěwo abo naprawo, horjeka abo deleka na wobrazu?</p> <p>→ Kelko džěći so w basenku hrajka?</p>
<p>Hibać so kaž wjelryba abo pyšna rybička. Buliki sej přihrawać, bratra, sotru napryskać.</p>	<p>→ Što džěći w basenku činja? (so nurja/ kupaja, sej bul přihrawaja, so napryskuja)</p> <p>→ Koho hišće při abo we wodže widžiće? (rybičku, muža z nowinu, wosobu pod słónčnikom) Što čini? (płuwa, čita, spi)</p>
<p>Hibać so, to rjenje je. Trampolin stej' w zahrodźe! Pójće, spěšnje chwatajće, wubědžować so nam chce!</p>	<p>→ Pokazajće trampolin! Hdze jón na wobrazu namakamy? Nalěwo abo naprawo, horjeka, deleka abo wosrjedź wobraza?</p> <p>→ Kelko džěći na trampolinje skaka?</p>
<p>Majka skaka najwyše, Jank to spěšnje nawuknje. Kóždy druhom pokaza, kajke sylne myški ma.</p>	<p>→ Na čo dyrbja džěći na trampolinje džiwać? (žadyn salto skakać, zasmyk začinić, bjez črijji skakać, žane wěcy na trampolinje a ničo pod nim ležo měć)</p> <p>→ Čehodla dyrbja so prawidłownje přestawki činić? (dokelž počasu mocy popušćeja, potom so spěšnišo njezboža stawaja)</p>
<p>Nětko chětř pod přikrywu, měsačk steji na njebju! W stanje tam na zahrodźe w zawkach rjenje čopło je.</p>	<p>→ Pokazajće stan! Hdze jón na wobrazu namakamy? Nalěwo abo naprawo, horjeka abo deleka na wobrazu?</p> <p>→ Kelko džěći w stanje sedži? Znajeće džěći? (Witko, Julka a Alenka)</p>

**Hišće doľho bachtamy
a so wótrę smejemy.
Z kapsnej lampku swěčimy,
šerjenjow so njebojmy!**

**W lěču rady wonka smy,
zhromadnje sej hrajemy.
Wěrće nam, tež lětsa zas
čaka na nas krasny čas!**

- Što džěći w stanje činja?
- Sće hižo raz w stanje přenocowali?
Kak je to bylo – sće so šerjenjow bojeli?

- Maće doma abo pola wowki a džěda
tež zahrodu?
- Što tam namakaće?
- Što najradšo w zahrodze činiće?
- Z čim so hišće rady w lěču wonka zaběrače? (kolesować, skatować, z krydu molować)

Dalše prašenja móhli być:

- Što widžíce hišće na wobrazu? (domaj, štomy, kerki, ...)
- Kelko štomow, kelko kerkow na wobrazu je? (10 štomow, 8 kerkow)
- Što na štomach a kerkach rosće? (jabłuka, slowki, maleny)
- Što ludžo na wobrazu činja? (so čumpać, zahrodu krjepić, na nukle hladać, ležeć na hollywoodowej čumpjeli, swačić, tablet njesć, maleny šćipać)
- Što rosće w zahrodce? (běly a čerwjeny kał, solotej, morchej)
- Kotre zwěrjata na wobrazu widžíce? (psyka, kóčku, sowu, kokoš, rybičku, ...)
- Kelko zwěrjatow je wot kóždeje družiny? (5 konjow, 4 kruwy, dwaj njetopyrjej, ...)
- Što wuhladaće w pozadku? (cyrkej, wjes, łuki, pastwy, lěs, slónčko, měsačk, ...)
- Kotre formy na wobrazu widžíce? Pokazajće štyriróžkate, tříróžkate a kulojte wěcy!
- Što na wobrazu je čerwjene, zelene, žolte abo módré?
- Što sej mysliće, kak so ludžo čuja? Su woni zbožowni, wjeseli, mučni, ...?
- Štó na wobrazu je pilny a štó wotpočuje?
- Kutra wosoba by ty chcył/chcyła najradšo być? Čehodla?

Nawjazowace nadawki:

- Dajće džěći namolować, kak by jich idealna zahrodka wupadać móhla.
- Dajće džěći powědać, kak by za nich idealny lěčny džeń wotběžał.
- Dajće džěći powědać, što su w dowolu abo pola džěda a wowki na wopyće činili.
- Džěći sej same stan twarja, hraja stanowanje a wy powědaće jim trašace stawiznički.

Žaběra ze stawiznu »Kak je wroblík Frido lětać nawuknył«

—> w zbérce

Wroblík Frido a jeho přečeljo,

Jěwa-Marja Čornakec,

2020, 12,90 €

W prěnim kroku móžeće stawiznu dźěcom wjace króć předčitać a/abo ju ze swójskimi słowami zasopowědać. Runje z wjetšej skupinu je čežko, sej zhromadnje knižku wobhladać. Namjetujemy, sej wobrazy zascannować a přez beamer na sčenu projicērować. Je to nałożba, kotraž so wudani!

W druhim kroku móžeće so potom z dźěćimi wo wobrazach a wobsału do rozmołwy dać.

Za rozmołwu poskičeja so na příklad sčěhowace prašenja:

str. 3 Kotru barbu ma wroblík Frido? Kotru šwjerče? Kak čuje so wroblík Frido? (zrudny) Štó abo što je hišće na wobrazu widčeć? (mlóče, bože slónčko, cyrkwička, ...)

str. 4 Štó wě, kak nastanu knotwišća? Štó je knota w knižce hižo wuhladał? Što wroblík Frido wot tam horjeka widži? Što so praša? (Štó sy? Kak rěkaš? Štó tam je?)

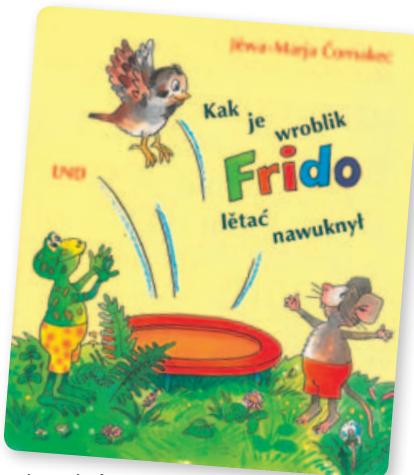
str. 6 Kak je myška Pip-pip zdrasčena? Kotru barbu maja cholowčki? Što nosy ze sobu (na ramjenju)? Što móhlo w brěmješku być?

str. 7 Kelko šwjerčow přińdže wroblíkej Frídej na pomoc?

str. 8/9 Kelko zwěrjatow je trěbnych, zo bychu wroblíka Frida z knotwišća wučahnyli? (sydom) Kotre zwěrjata wuchowanskej akcji přihladuja? (bože slónčko, šlink) Kak so jězik Kałačik a šwjerče čuja? (polne nadžije, so mjerzaja, bjezmótni, sprócní, motiwowani)

str. 11 Kotru barbu maja cholowčki žabki Šlapki, kotru jězika Kałačika? Čehodla zwěrjatka do ruki placaja? (Wjesela so, zo je myška do hněžka wroblíka skočila.)

str. 12 Što snano wroblík Frido woła? (Ty to zdokonješ! Zwěr sej! Haj, dale tak!)

Zwěrjata zeznáć

Stawizny wroblika Frida a jeho přečelov jednaja wo domoródnych zwěrjatach. Tuž so poskići, so z nimi bliže zaběrać. Móžeće z dźěćimi naj-prjedy informacie hromadzíć, što hižo wšitko wo zwěrjatach wědža, na př.

- hdže bydla (w haće, w parkach a zahrodach, na štomje, na łubi, w hródži, ...)
  - kotru barbu maja (šeru, brunu, zelenu)
  - kak wulke su
  - kotre wonkowne wosebitosće maja (krótke nóžki, křidlešce, kałače, hladku kožu ...)
  - kak so pohibuja (lětaja, skakaja, łaża, drypotaja, pławaja)
  - što žeru (žito, insekty, wački, ...)
  - što činja w zymje (zymski spar, sprostnu, čłowiek je picuje)
- > Dalše informacie namakaće w »Mały abejcej cycakow« (RCW) a »Zwěrjata. Přewodnik po přirodze« (LND), 14,90 €.

Stawiznu aktiwnje dožiwić

Hdyž dźěći wobsah stawizny derje znaja, čini jim wulke wjeselo, sej sceny z njeje zahrać.

1. scena: Wroblík padnje z hnězka

Jedne dźěčo – w róli wroblíka – sydnie so do »hnězda«. To móže stólčk, blido abo někajki powyšeny stabilny narjad być. Před nim leži mjechka mata – »knotwišćo«. Zaspěwajće sej slědowacy spěwčk po melodiji »Zady našejer pjecy«:

Mały wroblík Frido

||: we hnězdže sedži :||

||: Lětać kaž wroblíki – za tym so žedži. :||

Nětko přewozmje dalše džéčo rólu myški Pip-pip, kotraž piwči pod hněžkom sedžo: »**Pip-pip!**« Džéčo-wroblík načahuje šiju, zo by myšku widžał. Dokelž pak ničo njewidži, so praša: »**Štó ty sy, Pip-pip?**«, a džéčo-myška wotmołwi: »**Myška, pip, pip.**« Džéčo-wroblík je jara wćipne na myšku Pip-pip a schili so přez kromu hněžka. A tak so stanje: Džéčo-wroblík padnje z hnězda – bawc! – do knotwišča.

2. scena: Zwěrjata čahnu wroblíka z knotwišča

Wroblík Frido sedži w knotwišču (delni džél čela džesča-wroblíka je do přikrywa zawity). **Šwjærče přiskakaja a stupja so wokoło wroblíka.**

šwjærče: »Cyrp-cyrp!«

wroblík: »Štó wy sće?«

šwjærče: »My smy šwjærče!«

A po rynku woni wołaja:

šwjærče: »Jedyn, dwaj, tři, štyri, pjeć!«

wroblík: »Prošu wučehńce mje!«

Šwjærče zestupaja so před wroblíkom do rynka.

Prěni šwjærč přimnje wroblíka.

Druhi šwjærč přimnje přenjeho šwjærča.

Třeći šwjærč přimnje druheho šwjærča.

Štwórty šwjærč přimnje třečeho šwjærča.

A naposledk přimnje pjaty šwjærč štwórteho šwjærča.

wšitcy: »A raz a dwaj a tři!«

Čahnu a čahnu, ale wroblíka njewučahnu!

Na to příndźe jěžik Kałačik:

jěžik: »Što wy tu činiče?«

šwjærče: »Prošu pomhaj nam wroblíka wučahnyć!«

jěžik: »Mojedla!«

Jěžik přimnje pjateho šwjærča.

wšitcy: »A raz a dwaj a tři!«

Ćahnu a ćahnu, ale wučahnyć wroblika njemóža!

Tu přískakota žabka Šlapka:

šwjerče a jěžik: »Prošu pomhaj nam wroblika wučahnyć!«

Žabka přimnje jězika.

žabka: »Aaaw!«

Jehlički jězika běchu žabku skałali.

Tuž stupi so jězik za žabku.

Z cyłej mocu ćahnu jedyn, dwaj, trī,

štyri, pjeć šwjerčow, žabka

a jězik za wroblikom.

wšitcy: »A raz a dwaj a trī!«

Ćahnu a ćahnu - a nadobo wroblika wučahnu!

3. scena: Zwěrjatka skakaja na trampolinje

Kaž wroblík Frido a myška Pip-pip móža dźěći tu plyšowe zwěrjatko - najlepje myšku a ptačka, snano tež jězika a žabku - na trampolinje skakać dać. Za to wzmiće sej rub abo přikryw. Dźěći přimnu kromu ruba abo přikrywa. Nětko podajće wšelake komanda, na př.: »Myška je strachočiwa, wona skaka pomału.« Abo: »Wroblík je zmužity, wón skaka wysoko!« Dalše móžne komanda móhli być: skoku, nisko, jónu, trī abo pjeć króć poskakać. Wažne při tym je, zo zwěrjatko dele njepadnje!

Dalše hry z wroblíkom Fridom a jeho přečelemi

»Přińdź kaž žabka Šlapka«

(hraje so kaž »Mein rechter, rechter Platz ist leer«)

Jedyn stólč je swobodny. Wotléwa sedżace dźěćo na njón placa a woła druhe dźěćo k sebi, na př. z »Lino, přińdź kaž žabka Šlapka!« Zawołany Lino přískaka nětko kaž žabka. Dalše příkazy su »Přińdź kaž myška Pip-Pip« (spěšnje přidryptotać), »Přińdź kaž jězik Kałačik« (na trawje: so překulić abo stulený a při tym ruce tak na chribjet zwjertnyć, zo porsty kaž kałačiki wot čěla steja) a »Přileć kaž wroblík Frido« (machotać).

»Štó sym ja?« (pantomima)

W předpolu so skupina dojedna, kotre zwěrjata so předstajić smědža, na příklad zwěrjata z knihi (wroblík, myška, jězik, šwjerč, knot, bože slónčko, šlink). Nětko smě přeco jedne dźěćo zwěrjo pantomimisce abo tež ze zwukami předstajić. Dźěćo, kotrež je prawe zwěrjo wuhódało, je jako přichodne na rjedże.

»Daj zwuk!«

příkazy:

žabka = »kwak-kwak«

myška = »pip-pip«

jěžik = »piks-piks«

wroblík = »cip-cip«

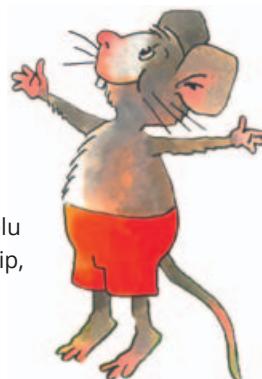
šwjerč = »cyrp-cyrp«

Jedne džěćo steji wosrjedź kruha, pokaza
na druhe džěćo a praji na př.: »Žabka!«
Tute spěšnje reaguje a wotmołwi: »Kwak-kwak!«
Takle dawa w kole stejace džěćo dalše příkazy,
doniž njeje jedne džěćo wahało abo wopańu
wotmołwu dało. Nětko dawa tute džěćo příkazy.

warianty:

Předčitajće abo powědajće džěćom stawiznu.

Přeco, hdyž so jedne zwěrjo mjenuje, daja wšitcy
wotpowědny zwěrjacy zwuk. Abo rozdžélce w předpolu
róle: jedne džěćo je wroblík Frido, druhe myška Pip-Pip,
třeće jěžik Kalačík a štvrte žabka Šlapka. Pjeć džěćí
su šwjerče.

»Wšitke wroblíki leća wysoko!«

Džěći sedźa w kole. Kublarka zawała: »Wšitke wroblíki leća wysoko!«. Při tym placaja
sej džěći z dlonjomaj na nadkolenje. Při »leća wysoko« zběhnu džěći ruce do wysoka.
Potom mjenuje kublarka dalše zwěrjata, na př. »Wšitke myški leća wysoko!«. Džěći
dyrbja nětko spěšnje přemyslić, hač móže tute zwěrjo lětać. Hdyž nic, njesmědža ruce
zběhnyć. Jeli džěćo ruce mylinje tola zběhnje, wurisa. Zabudźe džěćo ruce zběhnyć,
hačrunjeż móže mjenowane zwěrjo lětać, tohorunja wurisa. Alternatiwnje móža tež
zastawk (Pfand) kaž na příklad kulki abo hrajne chipsy wotedać.

- > sroki, hawrony, kački, baćony, balonki, ptački
- > girafy, psyki, cebry, kóčki, tigry, myški, elefanty, žabki